

Bijlage

Routekaarten bij de I-strategie Rijk 2022 - 2025

Thema 1 I in het hart

Portefeuillehouder: CIO Sociale Zaken en Werkgelegenheid

'I in het hart' betekent dat beleid en uitvoering samen de kansen van digitalisering pakken. De I wordt vanaf het begin 'in het hart' van de beleidsontwikkeling meegenomen. Zo houden we direct ook rekening met de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid van het beleid.

I is niet langer iets 'lastigs van de uitvoering', maar hoort een integraal onderdeel van de beleidscyclus te zijn. De mogelijkheden van digitalisering zullen centraal moeten komen te staan om maatschappelijke opgaven succesvol het hoofd te kunnen bieden. I-trends leveren daarnaast ook zelf nieuwe maatschappelijke opgaven op - zoals de platformeconomie met Uber en de invloed van robotisering op ons werk - en worden daarmee zelf startpunt voor nieuw beleid of nieuwe wetgeving.

Om de verandering in (of dóór) te zetten, zijn drie speerpunten geformuleerd:

1. Informatievoorziening is aanjager van verandering
Denk hierbij aan maatregelen als het periodiek uitvoeren van een technologiescan - om te bepalen welke kansen en uitdagingen nieuwe ontwikkelingen opleveren en welke handelingsperspectieven daarbij passen - en het bij een informatieparagraaf voor nieuw beleid ook aandacht hebben voor de informatiebehoefte voor latere evaluatie en handhaving.
2. Informatievoorziening is hulpmiddel voor verandering
Voorbeelden van acties die ministeries hierbij kunnen nemen, zijn het doen van een quickscan op I-risico's tijdens beleidsvoorbereiding en het hebben van meer aandacht voor informatievoorziening in de (ICT-)uitvoeringstoets.
3. Informatievoorziening is onderdeel van alle fasen van de beleidscyclus
Hierbij gaat het onder andere om het versterken van het opdrachtgeverschap van beleid volgens methoden van programma- en projectmanagement en meer aandacht voor de 'digitale gezondheid' van uitvoerders - bij die laatste horen termen als verandervermogen en absorptievermogen.

In het CIO-beraad is het derde speerpunt, IV als onderdeel van alle fasen van de beleidscyclus, geprioriteerd voor 2023. Daarnaast wordt ingezet op de volgende ontwikkelingen:

2022 | IV is aanjager van verandering: Informatieparagraaf bij nieuw beleid

Bij elk nieuw stuk beleid, wetgeving, uitvoering of toezichtsarrangement hoort een informatieparagraaf. De informatieparagraaf beschrijft de impact op de informatiesystemen van het ministerie en de organisaties die daarbij horen van het nieuwe beleid, wetgeving, etc. Anders gezegd: de IV- en ICT-gevolgen van het nieuwe beleid vanuit alle I-invalshoeken (privacy, informatiebeveiliging, data, etc.).

- Om dit voor elkaar te krijgen, is de ministeries gevraagd in 2022 een proces in te richten voor het opstellen van een informatieparagraaf én datzelfde jaar daadwerkelijk tenminste één nieuw stuk beleid, uitvoering of handhaving te voorzien van een informatieparagraaf.
- BZK faciliteert de deling van goede praktijken tussen ministeries en stelt op basis daarvan een handreiking op voor de informatieparagraaf.

2023 | IV is onderdeel van alle fasen van de beleidscyclus

Informatievoorziening moet als aanjager van nieuw beleid én als hulpmiddel bij de uitvoering en handhaving van beleid uiteindelijk als vanzelfsprekend meegenomen worden in alle fasen van het beleidsproces. Dit vraagt om een strakke organisatie van de betrokkenheid van beleid bij die informatievoorziening, waarbij het opdrachtgeverschap van beleidsmakers stevig neergezet wordt.

- Om opdrachtgevers te ondersteunen bij het innemen en invullen van hun rol stelt BZK een handreiking op met praktische aanwijzingen.

Aan de kant van de uitvoeringsdiensten gaat het om het vinden van de juiste balans tussen het bewaken van de continuïteit van de dienstverlening enerzijds en het genereren van de veranderkracht die nodig is voor toenemende digitalisering anderzijds. Voortdurende communicatie over digitalisering is hierbij onontbeerlijk, om het digitaliseringsbewustzijn bij beleidsmakers aan te wakkeren, en om het beleidsbewustzijn bij I-mensen te vergroten.

- Het gezamenlijk meerjarig, departementaal informatieplan, geschreven vanuit maatschappelijke opgaven, zorgt hierbij voor rust en realisme door een gedeeld beeld van de grootste prioriteiten op de middellange termijn. Vanaf 2022 ontvangt de Kamer op de tweede woensdag van november de meerjaren informatieplannen van de ministeries.
- CIO Rijk levert tezelfdertijd een rijksbrede beschouwing, waarin rijksbrede IV-ontwikkelingen op de middellange termijn worden beschreven.
- Voor zowel de informatieplannen als deze rijksbrede beschouwing heeft CIO Rijk in samenspraak met het CIO-beraad een kwaliteitskader meerjarige, departementale informatieplannen opgesteld.

2024/2025 | IV is aanjager en hulpmiddel voor verandering

Om het I-perspectief in (nieuwe) wetgeving, beleid, uitvoering en handhaving naar voren te brengen en te houden voorziet de I-strategie Rijk in verschillende instrumenten die in de loop van 2024 en 2025 worden uitgewerkt.

- Op centraal niveau sluit BZK aan bij de doorontwikkeling van het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK), dat beleidsmakers en wetgevingsjuristen normen biedt waaraan goed beleid en goede regelgeving moeten voldoen.
- De uitvoeringstoets wordt uitgebreid zodat er meer aandacht is voor de IV- en ICT-consequenties van nieuw beleid.
- Verder wordt de technologiescan vaker ingezet om de kansen te benutten van nieuwe technologie.

Thema 2 Versterken digitale weerbaarheid

Portefeuillehouder: CIO Justitie en Veiligheid

Burgers en bedrijven moeten erop kunnen vertrouwen dat de rijksoverheid betrouwbaar zijn taken uitvoert en zorgvuldig omgaat met hun gegevens. We borgen dat (basis) informatie onder alle omstandigheden beschikbaar is, correct en volledig en alleen toegankelijk voor de juiste personen. En als er onverhoopt iets misgaat, wordt dat snel opgemerkt en is het herstelbaar. Hierbij houden we rekening met ontwikkelingen rondom hybride werken, toepassing van cloud, digitale soevereiniteit ook in het licht van geopolitieke ontwikkelingen en de toename van digitale criminaliteit.

Digitale weerbaarheid versterken we langs drie speerpunten:

1. Governance: sturen op risico's

Iedere organisatie van de rijksoverheid is zelfstandig verantwoordelijk voor de beveiliging van informatie en systemen en voor de bescherming van persoonsgegevens. Maar de toename en impact van cyberdreigingen - zoals uitval en lekken - legitimeren de vraag hoe we het beste de deskundigheid binnen de gezamenlijke departementen benutten en welke maatregelen we het beste centraal organiseren. Dat krijgt verder vorm binnen dit speerpunt.

2. Werken aan feitelijke veiligheid

Het realiseren van informatiebeveiliging en cybersecurity is niet iets wat je eenmalig doet; voortdurend verbeteren is belangrijk. Want het belang en de afhankelijkheid van veilige IT-voorzieningen nemen toe, net als de technische mogelijkheden en bedreigingen op dit gebied.

3. Weerbare medewerkers

De rol van de medewerker als onmisbare schakel wordt voortaan centraal gesteld: zijn goede, alerte en probleemoplossend gedrag is de eerste verdedigingslijn. Het management heeft hierbij een essentiële rol door hierop te sturen en voorbeeldgedrag te laten zien. De organisatie moet ervoor zorgen dat de medewerker beschikt over gebruiksvriendelijke en veilige middelen en dat processen eenvoudig uitvoerbaar zijn.

In het CIO-beraad zijn alle drie de speerpunten van dit thema geprioriteerd: activiteiten voor het versterken van de governance - risicogerichte sturing - voor 2023 en werken aan feitelijke veiligheid door krachtige technologische verdediging en goed opgeleide medewerkers voor 2024. Daarnaast wordt ingezet op de volgende ontwikkelingen:

2022 | Inzet van Red-teaming

In het CIO-beraad is afgesproken in 2022 te starten met het organiseren van een Red-teaming oefening op minimaal één organisatieonderdeel. Met deze oefeningen vinden we kwetsbaarheden in de techniek, organisatie, proces en gedrag. Daar waar kwetsbaarheden worden gevonden, krijgen ze opvolging in het betreffende organisatieonderdeel. Rijksbreed organiseren we actieve kennisdeling over de uitkomsten van de Red-teaming.

2023 | Afronden en doorontwikkelen Nationaal Detectie Netwerk

Met het NDN worden meer geavanceerde risico's en aanvallen gedetecteerd. Op dit moment is al zo'n 90% van alle rijksorganisaties aangesloten op het NDN. BZK ondersteunt de aansluiting van de laatste relevante rijksorganisaties op het NDN per uiterlijk 2023. De functionele uitbreiding die daarnaast nodig is, gebeurt vanaf 2024.

2024 | Verplichte basistraining digitale weerbaarheid

Goed geïnformeerde en opgeleide medewerkers vormen een onmisbare pijler van de digitale weerbaarheid. Een basistraining digitale weerbaarheid wordt verplicht zodat de rijksmedewerkers voor wie het van belang is deze basiscompetenties hebben. Na het opstellen van beleid en het vormgeven van de opleiding - daar wordt al aan gewerkt - wordt centraal vanuit BZK gefaciliteerd dat rijksmedewerkers voor wie het voor hun functie relevant is uiterlijk in 2025 de opleiding met succes kunnen hebben afgerond.

Daarnaast wordt, met facilitering vanuit CIO Rijk, parallel gewerkt aan (beleid voor) een aantal activiteiten, waaronder:

- Actualiseren van de cloudstrategie en bijbehorende handreikingen
- Bescherming tegen ransomware
- Realiseren en structureel borgen van de Nationale Cryptostrategie (NCS)¹
- Aanpak risico's quantumcomputing
- Rijksbrede voorzieningen voor hoog gerubriceerde informatie (HGI)
- Inzicht in systemen en netwerken in relatie tot open source
- Versterken van het Security Operations Center (SOC²)-stelsel Rijk

¹ De Nationale Cryptostrategie beschrijft hoe betrouwbare beveiligingsmiddelen voor zeer gevoelige informatie beschikbaar komen en hoe om te gaan met de zeer kwetsbare leveranciersbasis onder het aanbod van beveiligingsmiddelen.

² Een Security Operations Center (SOC) zorgt 24 uur per dag voor het bewaken, voorkomen, detecteren, onderzoeken en reageren op cyberdreigingen.

Thema 3 Bestendigen ICT-landschap

Portefeuillehouders: CIO Nationale Politie & CIO UWV

Optimaliseren van dienstverlening als richting, met de basisinfrastructuur op orde als randvoorwaarde. Daar draait het om bij dit thema.

Aan de 'voorkant' leveren we de dienstverlening aan mens en maatschappij. We ondersteunen hen zo optimaal mogelijk met applicaties waarbij de dienstverlening van de (rijks)overheid als geheel logisch moet zijn vanuit het perspectief van de klant. Daarvoor is aan de 'achterkant' een stevige, toekomstvaste, flexibele digitale infrastructuur nodig, met grote voorzieningen die schaalbaar zijn. Dit veranderen van de achterkant kost tijd, we moeten dus jaarlijks goed vooruit denken en capaciteit en geld vrij maken om de technische schuld - de 'legacy' - op te ruimen.

Aan de verdere bestendiging van ons ICT-landschap werken we langs drie speerpunten:

1. Rijksbreed strategisch cloudbeleid

Rode draad van het strategisch beleid is de beweging naar de cloud en de daarbij behorende keuze om wel of geen rijkscloud in te richten. In de Cloudbrief 2022 starten we met strategisch rijksbeleid voor het gebruik van clouddiensten. De bijbehorende cloudstrategie en -kaders worden daarna verder uitgewerkt, inclusief afspraken met de grote commerciële cloud providers.

2. Rijksbrede ICT-landschapsarchitectuur

Grote veranderbewegingen - in systemen en/ of processen - die effect hebben op het ICT-landschap kunnen niet zonder het vooraf, samen met alle betrokken partijen, bepalen van uitgangspunten. Uitgangspunten die vervolgens getoetst worden aan afgesproken kaders en standaarden. Hier is (werken onder) architectuur een must.

3. Aanpak met I-teams

Een I-team beschikt over de technische en organisatorische expertise voor een bepaald probleem en implementeert de oplossing op meerdere plekken op dezelfde manier. Tegelijkertijd lopen medewerkers van de eigen organisatie mee, zodat de kennis van zowel inhoud als aanpak is geborgd zodra het I-team is vertrokken.

In het CIO-beraad zijn de activiteiten die zich richten op het rijksbrede, strategische cloudbeleid, geprioriteerd voor 2023, waarbij vooral BZK op centraal niveau als eerste aan zet is. Daarnaast wordt ingezet op de volgende ontwikkelingen:

2022 | Herijking Enterprise Architectuur Rijk en Cloudbrief

Als startpunt voor een solide rijksbrede ICT-landschapsarchitectuur levert BZK dit jaar een gedragen visie op voor de doorontwikkeling van de Enterprise Architectuur Rijk, de EAR. Ook starten we met het reactiveren van de Architectuurboard Rijk en wordt de architecten-community nieuw leven ingeblazen.

Daarnaast gaat de Cloudbrief 2022 naar de Tweede Kamer. De brief bevat het nieuwe beleid, dat in de kern stelt dat public clouddiensten door overheidsdiensten mogen worden gebruikt - onder voorwaarden en met een paar uitzonderingen.

2023 | Werken aan 3 speerpunten: cloudbeleid, architectuur en I-teams

Het rijksbrede cloudbeleid wordt verder geconcretiseerd. Dat doet BZK aan de hand van een toekomstvisie voor procesinnovatie en goed werkende ICT-systemen om een goede dienstverlening van de rijksoverheid aan burger en bedrijfsleven mogelijk te maken. Ook onderzoeken we of we kunnen komen tot een centrale behoeftestelling en financiering voor een Rijkscloud voorziening.

Op architectuurgebied krijgt de EAR een flinke update: de architectuur krijgt aansluiting bij NORA, we verwijderen de overlap en brengen eventuele overheidsbrede content uit de EAR over naar de NORA; rijksoverheidsspecifieke content wordt opnieuw beoordeeld en aangevuld. Dit proces zal ook na 2023 nog doorlopen.

Binnen het derde speerpunt verkent BZK met twee pilotimplementaties de meerwaarde van de inzet van I-teams en wordt een modus bepaald voor praktische uitwerking en financiering.

Thema 4 Optimaliseren generieke voorzieningen

Portefeuillehouder: CIO Rijk

Tussen de departementen bestaan verschillen en overeenkomsten in hun ICT-behoefte. Deze gezamenlijke overeenkomsten, zoals dataopslag en de kantoorautomatisering, leiden tot een aantal rijksbrede vraagstukken op ICT-gebied. Hiervoor is een koers ingezet om te komen tot een rijksbrede generieke ICT-infrastructuur waarin we efficiënter, milieuvriendelijker en veiliger kunnen werken.

Binnen die infrastructuur zijn generieke voorzieningen zoals de Digitale Werkplek Rijk (DWR), het Rijksportaal, de Haagse Ring, de overheidsdatacenters en de Rijkspas niet meer weg te denken. De doorontwikkeling van bestaande generieke voorzieningen is afgelopen jaren echter gaan achterlopen. Door samen op te trekken kunnen energiebesparing, schaal- en kostenvoordelen worden gerealiseerd. Bovendien zijn door deze samenwerking rijksbrede afspraken over beveiliging (vitale infrastructuur), governance en financiering mogelijk.

Aan het optimaliseren van de generieke voorzieningen werken we, vooral vanuit BZK op centraal niveau, langs vier speerpunten:

1. Ontwikkelen Rijksbrede Digitale Infrastructuur (RDI)
Een rijksbrede digitale infrastructuur voor de rijksdienst biedt schaalvoordelen en beter zicht op informatiebeveiliging en ICT-beheer.
2. Doorontwikkeling en innovatie generieke voorzieningen
De ICT-dienstverlening binnen het Rijk richt zich op ondersteuning van medewerkers bij hun dagelijkse werkzaamheden. Door de vraag naar ICT-ondersteuning vanuit verschillende onderdelen te bundelen, kunnen producten, diensten en voorzieningen worden toegevoegd aan het generieke producten- en dienstenportfolio.
3. Sourcing en sturing op kosten en (software)kwaliteit
De basis voor een robuust ICT-landschap is een sterke sourcingstrategie waarbij keuzes worden gemaakt tussen wat we als Rijk zelf doen aan softwareontwikkeling en op welke voorwaarden we software uit de markt halen. Voortbouwend op de best practices binnen het Rijk, stellen we een set randvoorwaarden samen om te gebruiken bij de aanbesteding voor software uit de markt.
4. Verbinding met andere overheden
Alle overheden hebben te maken met ontwikkelingen op ICT-gebied waarbij vragen spelen als: waar wordt mijn data opgeslagen, wanneer kan ik gebruik maken van een public cloud en hoe kan ICT bijdragen aan duurzaamheidsambities? De antwoorden op die vragen en kennis over die onderwerpen kan landen in een rijksbrede kennisbank die helpt met kennisdeling binnen en buiten de rijksoverheid.

Werken aan dit thema gebeurt vooral op centraal niveau; onder regie van c.q. door CIO Rijk:

2022 - 2023 | Ontwikkelen Rijksbrede Digitale Infrastructuur (RDI)

BZK start een onderzoek naar een RDI om de voordelen, samenstelling en afbakening in kaart te brengen en te verkennen of het nodig is om de RDI wettelijk te verankeren, bijvoorbeeld in de Wet Digitale Overheid (WDO). De basis voor de RDI is het toetsingskader generieke voorzieningen uit 2012. Hiermee kan worden getoetst of een voorziening generiek kan worden toegepast in de RDI. In 2022 start BZK met de actualisering van dit toetsingskader.

2022 - 2023 | Doorontwikkeling en innovatie generieke voorzieningen

Met de doorontwikkeling van Single Sign On (SSOn) hoeven rijksmedewerkers zich nog maar één keer aan te melden om eenvoudig en veilig toegang krijgen tot meerdere rijkstoepassingen en -voorzieningen. Met de doorontwikkeling van het uitgifteproces van de Rijkspas met een optionele

thuisbezorgservice besparen we onze medewerkers tijd, de belastingbetaler onnodige reiskosten en dragen we bij aan een duurzame samenleving.

CIO Rijk richt een 'Overlegtafel Modernisering en Rationalisatie' in om binnen de Rijksdienst te komen tot harmonisatie en standaardisatie van ICT-voorzieningen van en voor een veiliger en toekomstvaster rijks ICT-landschap.

Met het LCM-convenant CIO-beraad 2022 - 2023 ligt er een set van afspraken waarmee we rijksbreed een eerste, gezamenlijke stap zetten voor dat betere inzicht in ons ICT-landschap. De inrichting van een LCM-community en per ministerie inzicht in de LCM-volwassenheid in 2022 zorgen voor de basis. Een basis die de komende jaren zorgt voor meer wendbaarheid om in te kunnen blijven spelen op wat de samenleving van ons vraagt: efficiënte en betrouwbare dienstverlening aan burgers en bedrijven. Door samen te werken in een rijksbrede LCM-community bundelen we de kennis en kunde van de verschillende organisaties. De verzamelde expertise en bewezen oplossingen laten we vanaf 2023 jaar stollen in een Handboek LCM.

2022 | Sourcing en sturing op kosten en (software)kwaliteit

Nog dit jaar laat BZK een onderzoek uitvoeren naar de gewenste kwaliteitseisen voor aanbesteding van software in de markt.

2022 - 2023 | Verbinding met andere overheden

CIO Rijk deelt kennis en kunde met andere overheden om gemeenschappelijke kaders en meetinstrumenten te ontwikkelen voor de verbetering van de kwaliteit van voorzieningen. Deze verbindingen dragen bij aan de kosteneffectiviteit van de ontwikkeling van de rijksbrede generieke ICT-infrastructuur. Ook kunnen we rijksbrede afspraken maken over de beveiliging, governance en financiering van deze vitale infrastructuur.

Thema 5 De basis op orde met Informatiehuishouding

Portefeuillehouder: directeur-generaal Digitalisering en Overheidsorganisatie BZK

Een goed functionerende overheid is afhankelijk van volledige, betrouwbare en transparante overheidsinformatie. De informatiehuishouding gaat over het totaal aan regels, voorzieningen, activiteiten en processen die zijn gericht op de informatiestromen en het beheer van informatie. Binnen onze informatiehuishouding zijn er grote achterstanden en structurele problemen. De basis voor een transparante en herleidbare informatievoorziening richting parlement en burger staat daarmee onder druk. Want informatie mag niet kwijt zijn, en er mag zeker geen twijfel zijn over de juistheid en echtheid ervan.

Dit thema heeft vijf speerpunten; de uitvoering van Open op Orde is de meest omvangrijke:

1. Uitvoering van Open op Orde

Tot en met 2026 loopt de rijksbrede verbeteroperatie Open op Orde: 'onder de motorkap' halen we achterstanden in de digitale informatiehuishouding sneller in en pakken we knelpunten zowel centraal als per organisatie aan. Die veranderopgave loopt langs vier assen:

1. Professionals

De rijksoverheid heeft voldoende en goed opgeleide professionals beschikbaar om de informatiehuishouding op orde te brengen en te houden. Met gericht strategisch personeelsbeleid zorgen we voor werving, scholing en doorstroom van mensen. Ook ICT-professionals in gerelateerde vakgebieden moeten voldoende kennis van informatiebeheer hebben.

2. Volume en aard van informatie

De aanwezige informatie in organisaties wordt actief beheerd en is duurzaam toegankelijk beschikbaar. We borgen de duurzame toegankelijkheid van informatie en vergroten de vindbaarheid. Dat doen we onder andere door processen te standaardiseren en bij nieuw beleid en wet- en regelgeving rekening te houden met het effect op de informatiehuishouding.

3. Informatiesystemen

Informatiesystemen ondersteunen de organisaties en medewerkers in hun werkprocessen. Daarom harmoniseren en waar mogelijk standaardiseren we het IT-landschap. De onderliggende architectuur wordt vernieuwd en toekomstige informatiesystemen moeten interoperabel zijn en rekening houden met duurzame toegankelijkheid.

4. Bestuur en naleving

De sturing op de informatiehuishouding is helder met oog voor ieders verantwoordelijkheden. Er is een duidelijke PDCA-cyclus ingericht inclusief passende planning- en control instrumenten en dashboards die rijksorganisaties scherp houden op de staat van de informatiehuishouding. De maatschappelijke behoefte aan informatie en transparantie staat hierbij centraal.

2. Actieplannen van de ministeries

Om in aanmerking te komen voor financiering onder de vlag van Open op Orde dienen de ministeries elk jaar een actieplan in; dit gebeurde al in 2021 en 2022. Hierin beschrijven zij hun acties en maatregelen.

3. Implementatie van de Wet open overheid (Woo)

Vanaf mei 2022 staat de implementatie van de Wet open overheid centraal. De Woo heeft als doel een meer transparante en actief openbaar makende overheid. Daarom kent deze wet de verplichting om uit eigen beweging bepaalde categorieën informatie openbaar te maken. Ook schrijft de wet maatregelen voor om digitale documenten duurzaam toegankelijk te maken. In de Woo is verankerd dat er een Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding komt om advies te geven over het openbaarheidsbeleid en klachten te behandelen.

4. Nieuwe Archiefwet

Momenteel is de Archiefwet 2022, als doorontwikkeling van de archiefwet 1995, aanhangig in de Tweede Kamer. Tegelijkertijd worden het archiefbesluit en de archiefregeling doorontwikkeld. Deze drie regelingen zijn de basis voor nieuwe instrumenten die aansluiten bij het vernieuwde wettelijk kader voor het beheren van informatie.

5. Coördinatie en toezicht

Voor de versterking van de coördinatie en het toezicht op informatiehuishouding is op 1 januari de regeringscommissaris informatiehuishouding gestart. Hij staat aan de lat om de verbetering van de informatiehuishouding aan te sporen. En naast het Adviescollege in het kader van de Woo, versterkt de Inspectie Overheidsinformatie & Erfgoed het onafhankelijk toezicht en richt CIO Rijk zich op het integraal versterken van de kaderstelling voor de informatiehuishouding.

2022 | Uitvoering Open op Orde

Binnen actielijn 1 wordt gewerkt aan een rijksbrede aanpak om het capaciteitstekort van I-personeel tegen te gaan. We ontwikkelen een 'Leerhuis' met daarin een opleidingsprogramma voor alle rijksorganisaties, een bewustwordingscampagne en trainingen. Daarnaast verbeteren we de samenwerking met het onderwijs - zowel op MBO, HBO als universitair niveau - en starten we vanuit CIO Rijk met de implementatie van het Kwaliteitsraamwerk IV-functies. Met die laatste krijgen we beter zicht op de bezetting en vacatures van informatieprofessionals.

Meest merkbare resultaat van actielijn 2 is de actieve openbaarmaking van onderliggende nota's bij kamerstukken. Onder de radar wordt verder gewerkt aan de interdepartementale harmonisatie van de (uitkomst) van gelijksoortige werkprocessen en instrumenten en beleid voor informatiebeheer bij ketens en samenwerkingsverbanden. Minder spannend maar minstens zo belangrijk voor de basis is standaardisering en harmonisering van het proces rond het vaststellen van bewaar- en vernietigingstermijnen voor sectorale wet- en regelgeving. Tenslotte komt er een verkenning voor het Besluit Informatiehuishouding Rijksoverheid, de opvolger van het oude Besluit uit 1990.

Binnen actielijn 3 staat vooral de techniek kant centraal. Met het opstellen van eisen voor duurzame toegankelijkheid in CIO-oordelen en het Handboek Portfoliomanagement, en het realiseren van de Taskforce Toekomstbeeld Informatiehuishouding.

Waar relevant worden (nieuwe) rijksbrede voorzieningen (door)ontwikkeld en ook de Informatiehuishouding Architectuur wordt geactualiseerd. Tenslotte worden bestaande voorzieningen - voor de korte termijn op basis van no-regret - gebruiksvriendelijker gemaakt.

In de laatste van de 4 actielijnen leveren we dit jaar een 'Handreiking voor instrumenten voor informatiebeheer in de P&C-cyclus' op, en dragen we bij aan een 'Evaluatiemodel volwassenheid informatiebeheer'. Ook komt er een rijksbreed dashboard voor het monitoren van de voortgang op informatiehuishouding en wordt het generieke actieplan Open op Orde geactualiseerd.

2023 - 2025 | Uitvoering Open op Orde

Om dubbele verantwoordingslijnen te voorkomen verwijzen we naar de beschreven resultaten in het meerjarenprogrammaplan Open op Orde. Rapportage over de resultaten gebeurt via de Jaarrapportage Bedrijfsvoering.

Thema 6 Naar data en algoritmen met waarde(n)

Portefeuillehouders: pSG en CIO van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
pSG en CIO van Economische Zaken en Klimaat

Met goed gebruik van data kan de rijksoverheid beter beleid maken, de processen verbeteren en vernieuwen en betere en innovatievere besluiten nemen. De basis voor datagedreven werken ligt in een organisatie die bewust met data omgaat; het eigenaarschap van data goed heeft belegd, de kwaliteit en het beheer op orde heeft, verantwoord gebruik maakt van data en bereid is tot het delen ervan.

We willen de bewustwording over kansen en risico's bij gebruik van data en algoritmen vergroten. Dat vraagt om investeringen in structuren die helpen om kritisch te blijven, in kennis van de juiste waarborgen, in vakmanschap en in kennis van de ICT-markt. Dat vraagt ook om investeringen in de kennisontwikkeling en kennisuitwisseling van I-professionals bij het Rijk.

Werken aan data en algoritmen met waarde doen we de komende jaren via drie speerpunten:

1. Waarde creëren en kansen benutten

Op steeds meer terreinen starten experimenten en projecten die de waarde van datatechnologie voor maatschappelijke opgaven onderzoeken. Datzelfde geldt in de dienstverlening. De inzet van datatechnologie kan de overheid helpen om de burger beter en proactiever te bedienen vanuit de één-loketgedachte en rekening houdend met noodzakelijk maatwerk.

2. Aandacht voor wetgeving en publieke waarden

Verantwoord datagedreven werken betekent ook dat we zorgvuldig omgaan met de verwerking van (persoons)gegevens en aandacht hebben voor wetgeving en publieke waarden. Dat geldt zowel voor de verwerking van overheidsdata door mensen, als bij de inzet van algoritmen. Als overheid moeten we volgens de wet handelen, en de legitimiteit en reconstrueerbaarheid van het overheidshandelen kunnen aantonen.

3. Overheidsdata kwalitatief verbeteren en beter benutten

Als we de kansen van datagedreven werken willen benutten bij de aanpak van de maatschappelijke opgaven, is een essentiële randvoorwaarde dat overheidsorganisaties weten over welke data zij beschikken, of die data van voldoende kwaliteit is, welke gegevensverwerkingen er plaatsvinden en of data verantwoord kan worden gedeeld en hergebruikt. Met de keuze voor een Chief Data Officer op elk ministerie gebruiken we de data die we al in huis hebben om beter beleid te maken dat werkt in de uitvoering.

In het CIO-beraad is afgesproken dat het eerste speerpunt - waarde creëren en kansen benutten met data en algoritmen - voorrang krijgt in 2023. Daarnaast wordt de komende jaren onder meer aan de volgende activiteiten en producten:

2022 | Aandacht voor wetgeving en publieke waarden

De CIO's van de ministeries hebben afgesproken in 2022 te starten met het inzichtelijk maken welke algoritmen zij in huis hebben. Het doel is voor de eigen organisatie(s) inzicht te krijgen in de inzet van algoritmen, en naar de samenleving toe transparantie te creëren over inzet en gebruik van algoritmen binnen de rijksoverheid. Deze aparte afspraak loopt naast de uitvoering van de motie Marijnissen c.s. en Klaver c.s., beter bekend als Motie#21.

2022 | Overheidsdata kwalitatief verbeteren en beter benutten

Ook is in het CIO-beraad afgesproken dat de departementale CIO's in het najaar van 2022 de (benoemde, beoogde of kwartiermaker) persoon bekend maken die de rol van departementale Chief Data Officer gaat vervullen. Hiermee wordt interne toezicht op het gebruik van data en de inzet van algoritmen te verstevigd. Met de invulling van die rol lopen we vooruit op de formele verankering van de CDO-rol in het CIO-stelsel. De aanpassing van het CIO-besluit zal vanwege besluitvormingsprocedures niet eerder dan in 2023 plaatsvinden.

Naast het versneld benoemen van de (beoogd) functionaris loopt een separaat traject voor het vormgeven van het CIO-toezicht op de inzet van algoritmen binnen de Rijksdienst. De uitvoering van de moties Klaver en Dassen (verplicht algoritmeregister), Van Baarle (handreiking non-discriminatie by design) en Bouchallikh-Dekker-Abdulaziz (impact assessment mensenrechten en algoritmen) zullen daarin worden geadresseerd.

2023 | De waarde van datatechnologie voor maatschappelijke opgaven

Steeds meer projecten onderzoeken de waarde van datatechnologie voor maatschappelijke opgaven. Samenwerking tussen overheidsorganisaties onderling, én met bedrijfsleven, onderwijs, wetenschap en andere partijen is noodzakelijk om meer kennis en vakmanschap over data en datatechnologie op te bouwen. Door deze samenwerking zal meer kennis en vakmanschap over data en datatechnologie worden opgebouwd. Vanaf 2023 worden hiervoor passende samenwerkingsverbanden gecreëerd.

Thema 7 Opbouwen toekomstbestendig I-vakmanschap

Portefeuillehouder: CIO Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Met de toenemende digitalisering en aanhoudende schaarste op de arbeidsmarkt wordt het steeds belangrijker om voldoende en de juiste kennis op I in huis te hebben. En dat is precies waar we op inzetten vanuit 'I-vakmanschap', één van de pijlers uit de I-strategie Rijk 2021-2025. Versterking van de overheidsbrede ICT-kennis en -kunde is ook een onderdeel van de overheidsbrede werkagenda voor de publieke dienstverlening³ die medio 2021 naar de Tweede Kamer is gestuurd. Hiermee brengen en behouden we de juiste I-kennis en kunde binnen de rijksoverheid en ontwikkelen rijksambtenaren de digitale kennis en vaardigheden die nodig zijn om hun werk goed uit te voeren. De constatering dat I-vakmanschap de komende jaren aandacht verdient, wordt breed gedragen.

De rijksbrede oplossingsrichtingen voor ons toekomstbestendig I-vakmanschap zijn geformuleerd langs de volgende speerpunten:

1. Inzicht en monitoring
Meer succes in kennisontwikkeling, instroom, doorstroom en uitstroom vraagt om invulling van belangrijke randvoorwaarden. Meer inzicht door monitoring zorgt voor gerichtere en succesvollere interventies.
2. Kennisontwikkeling
De kennis en kunde van I-professionals veroudert relatief snel als er niet continu in geïnvesteerd wordt.
3. Instroom
Vanwege vergrijzing en schaarste op de I-arbeidsmarkt is het belangrijk om blijvend in te zetten op het aantrekken van nieuw ICT-personeel.
4. Doorstroom, uitstroom (mobiliteit)
Kennisontwikkeling gebeurt ook door (tijdelijk) van werkplek te wisselen en dat maakt het voor alle rijksonderdelen belangrijk om te investeren in mobiliteit. Een ander aspect van mobiliteit of doorstroom is dat I-professionals ook echt doorgroeimogelijkheden ervaren en hierdoor behouden blijven voor het Rijk.
5. Kennisontwikkeling niet I-personeel
Bij al het rijkspersoneel speelt digitalisering een (grote) rol. En omdat we het niet gaan redden met alleen maar de werving van nieuwe I-professionals, zullen we als overheid ook moeten inzetten op training van niet I-professionals.

Omdat I-vakmanschap randvoorwaardelijk is voor de realisatie van ambities binnen de andere thema's van de I-strategie besteedt BZK op centraal niveau de komende jaren aan elk van de vijf speerpunten aandacht. Daar bovenop heeft het CIO-beraad bepaald in 2023 extra aandacht te besteden aan de ontwikkeling van niet I-personeel en voor 2024 aan de blijvende instroom van nieuw talent.

Kennisontwikkeling niet I-personeel

De Rijksacademie voor Digitalisering en Informatisering Overheid (RADIO) is opgericht om ambtenaren zonder achtergrond in informatievoorziening en informatietechnologie de benodigde kennis bij te brengen. En ervoor te zorgen dat zij zich kunnen blijven ontwikkelen. RADIO ontwikkelt opleidingsmateriaal, zoals e-learnings, podcasts, webinars, en microlearnings om het IT-bewustzijn te vergroten⁴

³ Overheidsbrede werkagenda voor de publieke dienstverlening, TK 2020-2021, 29362, nr. 295

⁴ RADIO heeft sinds 2017 ≥ 100 podcasts, webinars, microlearnings en e-learnings ontwikkeld en zo'n 50 meerdaagse opleidingen gegeven. Met enkele 10.000-en ambtenaren die aan één of meerdere initiatieven van RADIO hebben meegedaan, heeft RADIO een flink bereik.

- Het bestaande generieke opleidingsaanbod wordt verder uitgebreid op specifieke (IT)-expertises, zoals informatiehuishouding en informatiebeveiliging. Dit aanbod wordt actief toegepast in bestaande en nog te ontwikkelen opleidingsprogramma's voor niet I-Personeel.
- Het maatwerk opleidingsaanbod wordt uitgebreid om een specifiekere opleidingsaanbod aan te bieden aan bepaalde doelgroepen (ambtelijk managers of gericht op de uitvoering) gerelateerd aan hun werkcontext.

Instream

Vanwege vergrijzing en schaarste op de I-arbeidsmarkt is het belangrijk om blijvend in te zetten op het aantrekken en behouden van ICT-personeel. Voor de gezamenlijke veranderopgave in het digitale domein zijn voldoende kennis, capaciteit en de juiste mensen randvoorwaardelijk. De aanhoudende arbeidsmarktkrapte en daarmee de toenemende concurrentie met de markt - maar ook toenemende onderlinge concurrentie tussen overheidsorganisaties - in de werving en het behoud van kundig ICT-personeel onderstreept het belang van een centrale aanpak in aanvulling op de decentrale acties op dit vlak. Daarom zetten we in op diverse overheidsbrede initiatieven zoals:

- Gerichte arbeidsmarktcommunicatie en werving voor de ICT-doelgroep om de rijksoverheid als aantrekkelijke werkgever te presenteren.
- Intensivering van samenwerking tussen de rijksoverheid en het Hoger Onderwijs met als doel de instroom van jong talent te vergroten.
- Meer starters binden door rijksbreed beleid voor starters te ontwikkelen. Dit jaar is een pilot met enkele rijksonderdelen van start gegaan waarbij niet alleen aandacht wordt besteed aan werving, maar vooral ook het behouden van starters.

Thema 8 Vergroten transparantie en inzicht in IV

Portefeuillehouder: CIO Infrastructuur en Waterstaat

De Tweede Kamer vraagt regelmatig om meer inzicht in de kosten, baten, samenhang, en de stand van zaken in de levenscyclus van ICT van de rijksoverheid. Met het Rijks ICT-dashboard geven we al inzicht in de grote ICT-projecten en via de Jaarrapportage Bedrijfsvoering Rijk rapporteren we over onze IV en ICT. Daarnaast adviseert het Adviescollege ICT-toetsing over grote ICT-projecten.

Tegelijkertijd verdient ons werk aan de informatievoorziening zelf ook een betere informatievoorziening: met meer inzicht over de informatievoorziening willen we transparanter zijn naar parlement en maatschappij, en daarbij zelf beter kunnen sturen.

Om die transparantie en sturing te realiseren, werkt BZK op centraal niveau samen met de ministeries en hun uitvoerders aan drie speerpunten:

1. Informatieproducten

Met de doorontwikkeling van het Rijks ICT-dashboard vergroten we stapsgewijs het inzicht in de maatschappelijke meerwaarde van ICT. Dat doen we ook met het aan de Tweede Kamer aanbieden van de departementale informatieplannen en de overkoepelende rijksbrede beschouwing op de tweede woensdag van november.

2. Kaderstelling

Het bieden van overall inzicht begint met het werken volgens dezelfde afspraken, op dezelfde manier. Daar horen heldere gemeenschappelijke uitgangspunten, kaders en gestandaardiseerde begrippen en datagebruik bij. Zoals een Handboek Lifecycle management, een kwaliteitskader voor CIO-oordelen en een kwaliteitskader voor meerjaren informatieplannen.

3. Aanpak administratie binnen de kaders

Binnen dit speerpunt gaan we aan de slag met het stelsel van IV-administraties en de koppeling met de financiële systemen. Het doel is, door meer gestandaardiseerde stuurinformatie, een beter inzicht te krijgen in de ICT-kosten. Dit helpt om de kwaliteit van de rapportages te verhogen en in het maken van afgewogen keuzes, bijvoorbeeld over vernieuwingsplannen en het uitfasen van systemen.

2022 | Informatieproducten en kaderstelling

Dit jaar wordt het Rijks ICT-dashboard uitgebreid met inzicht in de kosten voor onderhoud en beheer. Ondertussen wordt gewerkt aan een nieuw ICT-dashboard waarbij het accent steeds meer komt te liggen op de maatschappelijke baten. Met een ontwerp voor een nieuw platform wordt de basis gelegd voor stapsgewijze uitbreiding van het dashboard vanaf 2023. Bijvoorbeeld met inzicht in de mate waarin ICT-projecten bijdragen aan maatschappelijke waarden als duurzaamheid, continuïteit van de dienstverlening en veiligheid.

Ook is binnen dit thema samen met de ministeries het LCM-convenant opgeleverd. Hierin is een groeipad afgesproken waarbij we rijksbreed werken aan steeds beter inzicht krijgen in het ICT-landschap.

2023 - 2025

Onder de vleugels van thema 4 Generieke voorzieningen werkt de in 2022 in te richten interdepartementale LCM-community aan de volgende stap: een Handboek LCM dat in 2023 klaar moet zijn.

Transparantie en inzicht raakt aan alle andere thema's van de I-strategie. Daarom werkt CIO Rijk continu aan alle drie de speerpunten, waarvan met name de laatste een lange adem heeft.

Thema 9 Versterken besturing informatiedomein

Portefeuillehouder(s): pSG en CIO Economische Zaken en Klimaat
pSG en CIO Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Om de digitale transformatie binnen de overheid te laten slagen, is de mens een kritische succes factor. Digitaal leiderschap is dan ook van groot belang. Aan de ene kant om kennis van digitalisering en technologische ontwikkelingen te borgen, aan de andere kant om de optimale inzet van technologie om beleidsdoelen te behalen.

Aan de besturing van het rijksbrede IV-domein wordt via twee speerpunten gewerkt:

1. Digitaal leiderschap

Dit betekent het leggen van fysieke verbinding. I in het hart brengen door het faciliteren van het collegiale gesprek over welke initiatieven, trajecten en inspiratie op rijksniveau hieraan bij kunnen dragen. Te beginnen met het CIO-beraad. Ook het faciliteren van de implementatie van het Besluit CIO-stelsel en het organiseren van kennissessies horen hierbij.

2. Versterken van het lerend vermogen in het CIO-stelsel

Departementen zetten in op actieve uitbreiding en professionalisering van de CIO-community, met onder meer masterclasses digitaal leiderschap met toonaangevende sprekers. Maar ook: het creëren van veilige omgevingen waarin het leren centraal staat, met collegiale intervisiesessies. Zodat we knelpunten en fouten kunnen (en durven te) delen, zonder dat dit directe gevolgen heeft. Bijvoorbeeld door het bespreken van elkaars CIO-oordelen. Tot slot werken we verder aan de wederkerige samenwerking tussen het Adviescollege ICT-toetsing, de bestuurlijk opdrachtgevers, het CIO-beraad als collectief en de individuele CIO's van departementen en hun grote uitvoerders.

In het CIO-beraad was gezamenlijke prioritering van dit thema niet nodig, omdat de versterking van de besturing van het informatiedomein formeel al in gang is gezet met de implementatie van het Besluit CIO-stelsel Rijksdienst (2020). Hiermee zijn rol en positie van de CIO Rijk en CISO Rijk, de departementale CIO's en CISO's en het CIO-beraad nader ingevuld.

Aanvullend is een aantal acties voor 2023 - 2025 uitgewerkt door de portefeuillehouders van dit thema waar departementen zich desgewenst bij kunnen aansluiten:

- Organiseren van WSITR (whole system in the room)-sessies om rondom een specifieke beleidsopgave beleid en uitvoering te verbinden op digitalisering
- Het creëren van een netwerk van verbinders die beleidsmakers verbinden met I-opgaven en uitvoeringsvraagstukken
- Organiseren van periodieke CIO-ateliers voor CIO-medewerkers om samen te werken aan nieuwe, rijksbrede kaders, handreikingen en instrumenten.
- Uitbreiden van de voor- en najaarsgesprekken van de CIO Rijk met departementale CIO's en CISO's met CTO's en CDO's.
- Het samenbrengen van referentiemateriaal, trainingen en ontwikkelingen zodat deze makkelijk vindbaar en toegankelijk zijn voor medewerkers.
- Periodieke interdepartementale kennissessies (CIO-café's) met belangrijke thema's op het gebied van digitalisering en thema's van de I-strategie.
- Kennis over digitalisering en I-bewustzijn vergroten bij bestuurders, beleidsmakers en uitvoerders met een Opleidingsprogramma (ABD APP) en een 'Handreiking voor (beleids)opdrachtgevers van ICT-projecten'.
- Peer reviews met andere CIO's of intervisie met CIO's in kleiner gezelschap.
- Terugkoppeling van de lessons learned aan en door het Adviescollege ICT-toetsing en opdrachtgevers zodat zij deze als aandachtspunt kunnen meenemen.
- Sessies met beleid en uitvoering voor het in vertrouwelijkheid bespreken van multidisciplinaire lessons learned uit CIO-oordelen, BIT-toetsen en audits.

Thema 10 Samenwerken met de markt en bevorderen innovatie

Portefeuillehouders: Voorzitter Commissie Digitale Overheid, NLdigital
CIO Rijk

Innovatie gaat over toepassing van nieuwe technologieën, maar ook over een nieuwe manier van werken. Samen met andere overheden, met de markt en de wetenschap. Door samen te werken en te leren van gevestigde bedrijven en startups, in communities én in andere creatieve vormen van samenwerking ontwikkelen we innovatieve oplossingen. Dat vraagt dat we op een andere manieren inkopen om de innovatieve en creatieve kracht vanuit de markt te kunnen benutten.

Deze samenwerking gaat zijn vorm vinden langs drie speerpunten:

1. Samenwerken met de markt

We creëren een meer level playing field qua informatie; dat gebeurt via CIO-café's met (ook) sprekers vanuit het (ICT-)bedrijfsleven, en door periodiek met de Commissie Digitale Overheid van NLdigital af te spreken en waar mogelijk thema's samen uit te werken. Door gemeenschappelijke opleidingstrajecten leren we elkaars taal beter te begrijpen. En door in de monitoring van internationale ontwikkelingen en innovaties samen op te trekken met het (in Nederland gevestigde) bedrijfsleven, kunnen ontwikkelingen relatief snel worden doorvertaald naar praktische toepassingen voor de rijksoverheid.

2. Van elkaar leren

Publieke en private partijen hebben elkaar nodig om vorm en inhoud te geven aan digitaliseringsprocessen in voor mens en maatschappij. De ultieme ontmoetingsplek daarvoor is het jaarlijkse iBestuur Congres. Met livegesprekken tussen topbestuurders uit overheid en bedrijfsleven, gezamenlijke terug- en vooruitblikken, en het delen van ervaringen bij aanbestedings- en selectieprocessen.

3. Faciliteren innovatief inkoopbeleid

Innovatiever inkopen is makkelijker gezegd dan gedaan. Na een flink aantal jaar ervaring te hebben opgedaan met EU-aanbestedingstrajecten blijkt dat we geroutineerd zijn geraakt met het uitvoeren van traditionele vormen van aanbesteding. Hoogste tijd dus om te onderzoeken hoe de aanbestedingsregelgeving meer in balans kan worden gebracht met hetgeen de dagelijkse, agile praktijk van beleid maken en uitvoeren van ons vraagt. Inkopen doen we met impact: duurzaam, sociaal en innovatief.

2022 - 2023 | Samenwerken met de markt

De maandelijkse CIO-café's lopen al sinds 2020; vanaf de tweede helft van 2022 kunnen ze ook weer fysiek plaatsvinden en krijgt de netwerkcomponent voor overheid en bedrijfsleven weer vorm. Onder de paraplu van 'gezamenlijke opleidingstrajecten' nemen de Commissie Digitale Overheid en RADIO een aantal concrete stappen:

- Inrichting van een klankbordfunctie vanuit het bedrijfsleven: voor het inhoudelijk doorlichten van een aantal opleidingsprogramma's van RADIO.
- Pilot 1-op-1-coaching: bestuurders uit het bedrijfsleven coachen ambtenaren via iMentor.
- Bijdragen aan lopende opleidingstrajecten: experts uit het bedrijfsleven verzorgen gastcolleges en masterclasses bij RADIO.
- Verkenning I-stage topambtenaren: kortstondige stages over en weer.

2023 - 2024 | Faciliteren innovatief inkoopbeleid

Samen met CPO en directeur Mededinging en Consumenten (van het ministerie van Economische Zaken) start BZK op centraal niveau de verkenning naar mogelijkheden binnen de huidige (Europese) regelgeving, dan wel inventariseren we gewenste aanpassingen.